

*in de
etalage*

Afkomstig uit de nalatenschap van

Op woensdag 23 januari 2013 vond er een bijzondere onthulling plaats in het Stedelijk Museum Kampen. Een onthulling die werd verricht door Herman Krans, één van de erven van de heer Henk Krans en door Joseph Estié, directeur van Salomon Stodel Antiquairs, maar in het dagelijks leven vooral bekend van het televisieprogramma *Tussen kunst en kitsch*.

Een prachtig schilderij met als voorstelling de 'Cellebroederspoort in Kampen' en afkomstig uit de nalatenschap van de heer Henk Krans, werd door de erven in langdurig bruikleen gegeven aan het Stedelijk Museum Kampen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de erven het desbetreffende schilderij overdragen aan de Staat der Nederlanden met het verzoek dat deze het werk in langdurig of permanent bruikleen aan het Stedelijk Museum Kampen geeft.

Loopbaan en werkwijze van Cornelis Springer

Cornelis Springer maakte dit schilderij in 1863. Het werk toont nog maar weer eens aan wat een fantastische architectuurschilder Springer was. Zijn achtergrond zal hier ongetwijfeld mee te maken hebben. Hij werd in 1817 geboren in Amsterdam als zoon van een timmerman annex aannemer. Eén van zijn broers werkte als architect en van hem leerde Cornelis bouwkundig tekenen. Op 15-jarige leeftijd kwam hij in de leer bij Andries de Wit, om opgeleid te worden tot huis- en rijtuigschilder. Vanwege zijn talent mocht Cornelis Springer naar de 'Stadsteekenschool'. De belangrijkste stap die Springer echter zette was door in 1835 voor twee jaar in de leer te gaan bij de kunstschilder Kasper Karssen, die grote bekendheid genoot als schilder van gefantaseerde stadsgezichten.

Vanaf 1837 vestigde Springer zich als zelfstandig kunstenaar en specialiseerde hij zich in het schilderen van stadsgezichten. Meer en meer werkte hij in opdracht van particulieren en kunsthandels, die op basis van schetsen een schilderij bij hem konden bestellen. Geleidelijk aan maakte Springer zich los van de invloed van Karssen en ontwikkelde hij een eigen stijl. Rond 1855 stopt Springer met het schilderen van fantasiegezichten en gaat hij meer en meer naar de werkelijkheid schilderen. Daarvoor was het echter nodig om reizen te maken om bestaande situaties te schetsen. Die schetsen werden dan thuis in het atelier uitgewerkt tot een volwaardige tekening. Daarna volgde er vaak een aquarel die dan weer als basis diende voor het te realiseren olieverfschilderij.

De Cellebroederspoort. C. Springer, olieverf op paneel, 51,5 X 42 cm., 1863.
Langdurig bruikleen erven de heer H. Krans.

derij. Zowel tekening, aquarel en uiteraard het olieverf waren bedoeld voor de verkoop. Door deze manier van werken kon hij driemaal dezelfde voorstelling aanbieden en had hij voor iedere beurs wat wils. Economisch en efficiënt.

Springer in Kampen

Na met zijn schetsboek in de hand eerst door West-Nederland gereisd te hebben, ontstaat er bij Springer een liefde voor het bezoeken van de Zuiderzeesteden en later ook de IJsselsteden. Zo bezoekt hij Kampen regelmatig in de jaren 1860-1862 en maakt hij een hele serie schetsen van monumentale gebouwen in de stad. Onder andere van het oude stadhuis, de Hagenpoort, huizen in de Prinsenstraat, de doopsgezinde kerk, het weeshuis aan de Vloeddijk en de Cellebroederspoort.

Zowel de fraai uitgewerkte tekening - sinds 1965 in het bezit van het Stedelijk Museum Kampen - als het olieverfschilderij is ongetwijfeld voorafgegaan door een schets. De tekening maakte Springer in 1861. Twee jaar later werkte hij deze uit tot het bijzonder fraaie schilderij. Het werk in olieverf wijkt slechts in details af van de houtskooltekening. Ook hier is Springers werkwijze duidelijk. Hij gebruikt een bestaand markant gebouw als hoofdmotief, dat hij dan zo correct mogelijk probeert weer te geven. Neemt niet weg dat Springer zich wel artistieke vrijheden veroorloofde. Waar nodig voegde hij dingen aan de omgeving toe, als dat de compositie ten goede kwam, zoals boompertijen, niet bestaande doorkijkjes of een onnatuurlijke lichtval.

Het meest opvallend aan zowel de tekening als het schilderij is ditmaal niet een toevoeging, maar vooral het feit dat Springer iets weglaat: de linker torenspits. De hoge donkere bomen en de groep op de voorgrond werken onrustig en leiden de blik van de kijker daardoor automatisch naar de rechter torenspits.

Het olieverfschilderij maakte Springer in 1863, een kleine twee jaar na de uitgewerkte tekening. Opvallend is dat Springer vergeleken met de tekening aan het schilderij weer iets toevoegde. De rechter torenspits staat ineens in de steigers. De toch al aanzienlijke bedrijvigheid op dit zonovergoten tafereel wordt hiermee nog versterkt.

Zowel de uitgewerkte tekening als het olieverfschilderij zijn opgenomen in de permanente presentatie van het Stedelijk Museum Kampen. Beiden zijn sinds 24 januari 2013 te bezichtigen in de themazaal: Rechtspraak, verdediging en bestuur.

René van Mierlo

De Cellebroederspoort. C. Springer, tekening houtskool en krijt, 51 X 41,5 cm., 1861.
Collectie: Stedelijk Museum Kampen.

Dit artikel is deels gebaseerd op:
Langs IJssel en Zuiderzee. Cornelis Springer en het Nederlandse stadsgezicht in de 19e eeuw
(Kampen 2000). Tentoonstellingscatalogus Stedelijk Museum Kampen.